

VỀ VIỆC NGHIÊN CỨU DI SẢN VĂN HOÁ KHẢO CỔ trong những năm gần đây

PGS.TS. TỐNG TRUNG TÍN*

Trong những năm gần đây, Viện Khảo cổ học nói riêng, ngành khảo cổ học Việt Nam nói chung ngày càng đạt được thêm nhiều thành tựu mới trong công tác nghiên cứu các di sản văn hoá khảo cổ, tức các di sản văn hoá dân tộc đã bị chìm sâu trong lòng đất.

Khoảng từ sau năm 2000 trở lại đây, mỗi năm Hội nghị Thông báo khảo cổ học nhận được hơn 400 bài viết về các phát hiện và nghiên cứu khảo cổ học của hơn 60 tỉnh thành của cả nước. Hãy điểm thử thành tựu của Hội nghị năm 2007, số bài phát hiện công bố vào ngày khai mạc là 418 bài. Hội nghị lôi cuốn sự tham gia của hầu hết các nhà nghiên cứu Khảo cổ học, Sử học, Bảo tàng bảo tồn, Lịch sử mỹ thuật, Dân tộc học, Hán học, Địa lý học lịch sử, Lịch sử kiến trúc v.v...

Những nghiên cứu và phát hiện cũng hết sức phong phú đa dạng.

Trong thời đại Đá, các nhà khảo cổ học đã khai quật các di tích Hang Chổ - Hoà Bình (2 vạn năm cách ngày nay), Cái Bèo - Hải Phòng (7000 năm cách ngày nay), Vĩnh Yên - Khánh Hoà, Thôn Tám - Đắc Nông. Nguyên Chủ tịch nước Trần Đức Lương đã được người dân thu lượm và kính tặng một chiếc rìu đá vừa có vai, vừa có mấu ở Ngườm (Thái Nguyên). Ông đã gửi chiếc rìu về Viện Khảo cổ học giám định và xác định đó là di vật thuộc văn hoá Hạ Long ở Hải Phòng - Quảng Ninh giao lưu trao đổi với người cổ ở Thái Nguyên thời văn hoá Hạ Long (4000 năm cách ngày nay).

Trong thời đại Kim khí, đáng chú ý đặc biệt là việc khai quật tìm thấy lò và khuôn đúc mũi tên đồng Cổ Loa có niên đại thế kỷ III trước Công nguyên. Phát hiện này chứng minh tài năng đúc đồng xưa của tổ tiên ta và cái "lời" lịch sử của truyền thuyết nỏ thần của An Dương Vương trong cuộc kháng chiến chống xâm lăng thời dựng nước.

Khảo cổ học Lịch sử có nhiều cuộc khai

* VIỆN TRƯỞNG
VIỆN KHẢO CỔ HỌC

quật lớn. Dấu tích cung Trùng Hoa của các vua Trần được làm rõ thêm ở di tích đền Trần (Nam Định). Quy mô Thái Lăng của Trần Anh Tông được hoạch định bước đầu. Dấu tích Nam Giao (Thăng Long), Nam Giao (Tây Đô - Thanh Hóa), Nam Giao (thành Hoàng Đế), dấu tích liên quan tới đàn Xã Tắc (Thăng Long) bước đầu phát lộ...

Các cuộc điều tra về di tích Cham pa - Ó eo được đẩy mạnh ở khu vực Quảng Bình, An Giang, Thừa Thiên Huế, Quảng Ngãi, Bình Thuận, Gia Lai.

Các cuộc điều tra, thám sát, khai quật khảo cổ học hàng năm đã góp nhiều tư liệu mới cho việc nghiên cứu lịch sử, văn hoá dân tộc, góp nhiều tư liệu quý cho việc trưng bày trong các Bảo tàng nhằm phát huy giá trị. Mặt khác, việc nghiên cứu khảo cổ học cũng góp các tư liệu chân xác cho công tác bảo quản, trùng tu, tôn tạo các di tích lịch sử quý hiếm của đất nước.

Có thể nói, công tác khảo cổ học ngày càng phát triển tốt đẹp.

Để có được thành tựu đó, bên cạnh những nỗ lực to lớn của các cơ quan tham gia nghiên cứu khảo cổ, chính là nhờ có sự ra đời kịp thời và hiệu quả của *Luật Di sản văn hoá*. Nhờ bộ luật này, khảo cổ học đã tiến vào khảo sát mọi địa điểm của các cuộc trùng tu di tích, khảo cổ cũng có thể mở rộng diện tích khai quật để di dời và cứu vớt dấu tích văn hoá của dân tộc. Ý thức bảo vệ di sản cũng được nâng cao hơn ở các cấp quản lý, cán bộ và các tầng lớp nhân dân.

Dưới ánh sáng của Luật, trong thời gian qua, Lãnh đạo Bộ Văn hoá - Thông tin (nay là Bộ Văn hoá, Thể thao và Du lịch), đặc biệt là Cục Di sản văn hoá đã quan tâm sâu sát, kịp thời để chỉ đạo công cuộc nghiên cứu, bảo vệ và giữ gìn các di sản văn hoá. Tất cả những người làm công tác khảo cổ học nói chung rất phấn khởi, tin tưởng vào sự nghiệp bảo vệ và

phát huy ngày càng tốt hơn các di sản văn hoá dân tộc. Trước đây, chúng tôi cũng đã tham gia một số hoạt động của Ngày Di sản Văn hoá và nhận thấy đó là ngày Hội hết sức cần thiết và thiêng liêng.

Cố nhiên, trong quá trình thực hiện Luật Di sản văn hoá và quá trình điều tra nghiên cứu, các ngành, các cơ quan chuyên môn đó đây vẫn gặp những điểm bất cập. Một trong những thông tin đáng chú ý hàng năm mà ngành khảo cổ học nhận được và chắc chắn các cơ quan quản lý và nhiều cơ quan chuyên môn khác nữa cũng biết được tình hình này: Đó là nạn đào phá các di chỉ, di tích khảo cổ học để lấy trộm cổ vật. Việc đào trộm cổ vật đó là do những người sưu tầm và buôn bán cổ vật thuê nhân dân đào. Có thể nói, nạn đào phá cổ vật ngày càng hoành hành dữ dội. Trong giới sưu tầm cổ vật, có những người chân chính bảo vệ được các cổ vật quý hiếm cho dân tộc, nhưng bên cạnh đó là một số lượng lớn các nhà sưu tầm cổ vật bất chính đã thuê khoán người dân đào phá tan hoang nhiều di tích khảo cổ học quan trọng của đất nước như: khu mộ táng Thủy Nguyên (Hải Phòng), di chỉ Làng Vạc (Nghệ An), khu di chỉ gốm sứ Chu Đậu (Hải Dương), nhiều di chỉ ở Thanh Hoá... Khi điều tra, họ đều nói rõ tên tuổi của những nhà sưu tầm cổ vật về thuê họ đào. Có nhiều nguyên nhân gây nên tình trạng đó, nhưng chúng tôi nghĩ, nguyên nhân quan trọng hàng đầu chính là do một vài điều luật và quy định của chúng ta còn có chỗ thiếu, hoặc chưa chặt chẽ. Nhân ngày tôn vinh Di sản văn hoá Việt Nam thiêng liêng, tôi hy vọng rằng, với sự quan tâm của các cấp quản lý, các cơ quan chuyên môn, trong tương lai không xa với sự bổ sung hoàn thiện một số điều luật, chúng ta sẽ bảo vệ ngày càng tốt hơn di sản văn hoá dân tộc.

T.T.T